

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/41/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6023200049
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 01. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2025:6023200049.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu, JUDr. Jana Martinčeková ako členka senátu a JUDr. Martin Tiso ako člen senátu vo veci žalobkyne: B. G. L., U. XX. W. XXXX, A. B. XXXX/XX, M., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia zo 6. decembra 2022, č. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2022/10382-0007 Pf, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Správneho súdu v Banskej Bystrici č. k. BB-28 Sa 1/2023-153 z 22. decembra 2023 takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť sa zamietá.
- II. Žalobkyni sa priznáva voči žalovanému nárok na náhradu 100 % trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovaného vyplýva, že žalobkyňa 20. júna 2012 získala vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v inžinierskom študijnom programe a v neskôr aj určitý čas pracovala. Od 1. januára 2020 jej Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Lučenci priznal a vyplácal pomoc v hmotnej núdzi. Od septembra 2020 začala študovať dennou formou I. ročník bakalárskeho študijného programu. Úrad práce žalobkyňu už v septembri 2020 informoval, že ju považuje za spoločne posudzovanú osobu s matkou, a vyzval ju na preukázanie matkiných príjmov. Po zrušení prvého rozhodnutia o zastavení výplaty pomoci v hmotnej núdzi úrad práce právoplatným rozhodnutím od 1. septembra 2020 zmenil túto pomoc na preddavok na pomoc v hmotnej núdzi s odkazom na § 24 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov. Potom, čo bola žalobkyňa 21. júla 2021 vylúčená zo štúdia dennou formou, začala od septembra 2021 študovať na vysokej škole v inom študijnom programe, ale externou formou. Medzičasom sa domáhala aj výživného od svojich rodičov, Okresný súd Lučenec však právoplatným rozsudkom č. k. 11 Pc 8/2020-48 zo 16. septembra 2020 zamietol jej návrh v podstate z dôvodu, že kvôli vzdelaniu dosiahnutému v roku 2012 už je schopná sa sama živiť.

2. Rozhodnutím z 1. októbra 2021 úrad práce od 1. septembra 2021 ukončil poskytovanie preddavku na pomoc v hmotnej núdzi žalobkyni. Okrem toho ju vyzval, aby preukázala príjem svojej matky za obdobie júla 2020 až augusta 2021, pretože ich považoval za spoločne posudzované osoby. Po zrušení jeho prvého rozhodnutia žalovaným úrad práce novým rozhodnutím z 12. októbra 2022 podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2003 Z. z. uložiť žalobkyni, aby vrátila preddavok na pomoc v hmotnej núdzi za obdobie septembra 2020 až júna 2021 v celkovej sume 672 €. Na odôvodnenie uviedol, že žalobkyňa bola v danom období dieťaťom nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravovalo na budúce povolanie dennou formou štúdia, a preto podľa § 3 ods. 1 písm. f) cit. zákona tvorila domácnosť so spoločne posudzovanou osobou - svojou matkou. Keďže ich spoločne započítavané príjmy (vďaka príjmom matky, ktoré ustálil dopytom na jej zamestnávateľa) podľa § 4 ods. 1 tohto zákona prekračovali životné minimum, ani žalobkyňa podľa neho nebola v hmotnej núdzi v zmysle § 2 ods. 1 cit. zák. a tak nemala nárok na pomoc v nej. Napriek

jej odvolaniu žalovaný tu preskúmaným rozhodnutím zo 6. decembra 2022 potvrdil toto rozhodnutie v podstate z tých istých dôvodov. Za rozhodujúce považoval znenie § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z., na základe ktorého žalobkyňa študujúca dennou formou štúdia tvorila spoločnú domácnosť so svojou matkou.

3. Žalobkyňa podala proti rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu, v ktorej zopakovala, že prípravu na povolanie riadne ukončila 20. júna 2012. Ak sa neskôr rozhodla pre ďalšie štúdium, jej rodičia podľa Zákona o rodine už voči nej nemajú vyživovaciu povinnosť. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. BB-28 Sa 1/2023-153 podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil preskúmané rozhodnutie, ako aj rozhodnutie úradu práce z 12. októbra 2022. V odôvodnení sa stotožnil s názorom žalobkyne, že orgány verejnej správy nesprávne vyložili ustanovenie § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. Nepovažoval za správny len gramatický výklad, že sa vzťahuje na každé dieťa nad 25 rokov, ktoré študuje v ktoromkoľvek dennom štúdiu v poradí. Naopak, podľa neho sa vzťahuje len na také dieťa, ktoré sa dennou formou štúdia pripravuje na budúce povolanie. Túto prípravu treba chápať ako proces získavania vzdelania v určitom študijnom programe, po absolvovaní ktorého sa už fyzická osoba stane uplatniteľnou na trhu práce a bude schopná samostatne sa živiť. Ide teda o takú prípravu na povolanie, ktorá „naväzuje“ na obdobie odkázanosti dieťaťa na rodičov, a nie o akékoľvek denné štúdium. Na podporu svojho názoru správny súd odkázal na dôvodovú správu k zákonu č. 42/2019 Z. z., ktorý s účinnosťou od 1. apríla 2019 novelizoval cit. ustanovenie § 3 ods. 1 písm. f).

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

4. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaný domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Namietol, že ustanovenie § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. explicitne neuvádza, že musí ísť o prvú prípravu na budúce povolanie. Dodal, že podľa správnym súdom citovanej dôvodovej správy k zákonu č. 42/2019 Z. z. sa navrhovalo, aby bola výška dávky v hmotnej núdzi závislá od aktivity plnoletého práceschopného člena domácnosti (napr. účasti na menších obecných službách alebo na dobrovoľníckej činnosti), čo by žalobkyňa nemohla v období, kedy študovala dennou formou štúdia. Dodal, že prijímateľ dávky v hmotnej núdzi musí podľa zákona č. 471/2013 Z. z. vykonávať menšie obecné služby 32 hodín mesačne. Ak by žalobkyňa bola v domácnosti posudzovaná samostatne, jej povinnosťou by bolo vykonávanie týchto činností, čo v súbehu s dennou formou štúdia nie je možné.

5. Žalobkyňa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti najmä zopakovala svoje doterajšie námietky. Zdôraznila, že na základe § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 417/2013 Z. z. sa mala posudzovať samostatne.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) a v medziach uplatnených sťažnostných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

7. Podstata sporu medzi žalobkyňou a žalovanou sa týka výkladu ustanovenia § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. Podľa § 3 ods. 1 tohto zákona domácnosť na účely tohto zákona tvoria spoločne posudzované fyzické osoby, ktorými sú okrem iného jednotlivci [písmeno a)], ale aj rodičia a deti nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia [písmeno f)]. Podľa § 4 ods. 1 cit. zák. sa pri posudzovaní hmotnej núdze započítavajú príjmy členov domácnosti a podľa § 7 ods. 1 sa posúdením ich príjmu, majetku a možnosti uplatnenia nárokov členov domácnosti zisťuje hmotná núdza, teda stav, keď príjem členov domácnosti podľa tohto zákona nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem (§ 2 ods. 1 cit. zák.). Podľa § 25 ods. 6 cit. zák. je fyzická osoba povinná vrátiť (okrem iného) pomoc v hmotnej núdzi, ktorá jej bola poskytnutá neprávom. Žalovaný, opierajúc sa o doslovné znenie § 3 ods. 1 písm. f) cit. zák., považoval žalobkyňu v období jej denného štúdia (september 2020 až júl 2021) s jej matkou za spoločne posudzované osoby, ktorých príjem presahoval životné minimum, a preto sa jej podľa neho pomoc v hmotnej núdzi poskytla neprávom.

8. So žalovaným možno súhlasiť, že samotné znenie ustanovenia § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. neuvádza, že by sa malo vzťahovať len na dieťa, ktoré študuje v prvom dennom štúdiu. Samotný jazykový výklad právnej normy sa však podľa judikatúry vždy musí doplniť aj inými metódami, predovšetkým výkladom účelom právneho predpisu, ale tiež jeho systematickou (porov. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 171/05, III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010, I. ÚS 351/2010 a ďalšie). Citované ustanovenie § 3 ods. 1 písm. f) totiž neustanovuje, že by sa týkalo každého dieťaťa, ktoré študuje dennou formou, ale výslovne predpokladá, že sa týmto štúdiom „pripravuje na budúce povolanie“. Práve táto formulácia naznačuje, že má ísť o také štúdium, ktoré ešte len bude viesť

k budúcemu povolaniu osoby, ktorá sa ešte na povolanie nepripravila. V tomto zmysle chápe pojem príprava na budúce povolanie aj ustanovenie § 3 zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa, podľa ktorého je dieťa nezaopatrené do 25 rokov veku, ak sa pripravuje na budúce povolanie štúdiom; získaním vysokoškolského vzdelania druhého stupňa (teda napr. v inžinierskom študijnom programe, porov. § 53 ods. 6 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov) príprava na budúce povolanie zásadne zaniká [§ 3 ods. 3 písm. b) zákona č. 600/2003 Z. z.].

9. Uvedené závery podporuje aj účel ustanovenia § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. V tejto súvislosti však nie je podstatná dôvodová správa k novele vykonanej zákonom č. 42/2019 Z. z., ale dôvodová správa k pôvodnému vládnomu návrhu zákona o pomoci v hmotnej núdzi (Národná rada Slovenskej republiky, VI. volebné obdobie, tlač 648). Pri zahrnutí detí starších ako 25 rokov, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia, medzi spoločne posudzované osoby s rodičmi totiž zákonodarca vychádzal „zo skutočnosti, že rodičia majú vyživovaciu povinnosť voči deťom, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť“ (§ 62 ods. 1 Zák. o rodine). Inak povedané, deti staršie ako 25 rokov sa majú posudzovať s rodičmi, ak kvôli tomu, že sa pripravujú na budúce povolanie, ešte trvá vyživovacia povinnosť rodičov k nim. Podľa judikatúry schopnosť dieťaťa samo sa živiť nezávisí od dosiahnutia určitej vekovej hranice či skutočnosti, že je dieťa schopné akejkol'vek zárobkovej činnosti (porov. napr. judikáty R 100/1967, R 16/1968). Spravidla je však schopné sa samo živiť dosiahnutím najvyššieho stupňa vzdelania v bežnom vzdelávacom procese (prvé vysokoškolské štúdium I. a II. stupňa), kedy získa predpoklady na primerané uplatnenie sa na trhu práce (porov. z posledného obdobia napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 188/2021).

10. Zo všetkých uvedených dôvodov sa tak ustanovenie § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z. musí vykladať tak, že dieťaťom starším ako 25 rokov, ktoré sa pripravuje na budúce povolanie, a tým spoločne posudzovanou osobou podľa tohto ustanovenia je len dieťa, ktoré ešte nie je schopné sa samo živiť a ku ktorému kvôli jeho príprave trvá vyživovacia povinnosť jeho rodičov. Naopak, dieťa staršie ako 25 rokov, ktoré už získalo schopnosť sa samostatne živiť kvôli ukončeniu prípravy na budúce povolanie, nie je spoločne posudzovanou osobou podľa citovaného ustanovenia, ani keď začne neskôr znova študovať na vysokej škole v dennom štúdiu. Ako už bolo uvedené, podľa zisteného skutkového stavu žalobkyňa získala vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v inžinierskom študijnom programe ešte v roku 2012. Tým v zásade skončila jej príprava na budúce povolanie; zároveň získala primeranú schopnosť sa samostatne živiť, čím zanikla vyživovacia povinnosť jej rodičov. Tento záver potvrdil aj právoplatný rozsudok Okresného súdu Lučenec, ktorý zamietol návrh žalobkyne na platenie výživného voči rodičom. Žalobkyňa tak počas jej denného štúdia v rokoch 2020 a 2021 nebolo možné spoločne posudzovať s jej matkou v zmysle cit. § 3 ods. 1 písm. f) zákona č. 417/2013 Z. z., a preto žalovaný na tomto právnom základe nemohol prihladiť na príjem jej matky pri posudzovaní, či žalobkyňa bola v hmotnej núdzi (§ 2 ods. 1 a § 4 ods. 1 cit. zák.). Správny súd tak dôvodne dospel k záveru, že jeho rozhodnutie vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci.

IV.

Záver

11. Zo všetkých uvedených dôvodov kasačný súd dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovaného nie je dôvodná, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

12. Žalobkyni, ktorá mala v kasačnom konaní úspech, kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP priznal náhradu trov konania proti neúspešnému žalovanému

13. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.